

«Τι γυρεύει ο Σταυρός στο νερό;»

/ Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Καρδιακό μάθημα πίστης σε μια φανταστική διαδικτυακή τάξη

- Λοιπόν, παιδιά, τι γυρεύει ο Σταυρός μέσα στο νερό;
- Έχετε συνδυάσει αυτή την εικόνα με κάποια γιορτή ή κάποιο έθιμο;
- Συζητήσαμε συχνά για τη δύναμη της εικόνας, για τη δυνατότητά της να μεταδίδει μηνύματα, πολύ αποτελεσματικότερα από τον λόγο, ακόμη και τον κίνδυνο, μέσα από μια εικόνα να παραποιείται η αλήθεια. (πρόκειται για μαθήματα της Β΄ Γυμνασίου, στην ενότητα «Η δύναμη της εικόνας»). Ποιο

νομίζετε πως είναι το μήνυμα αυτής της εικόνας;

Κάπως έτσι σκέφτηκα να ξεκινήσω το φετινό μάθημα για τα Θεοφάν(ε)ια, με σκοπό να συνδέσω οικείες παραστάσεις των παιδιών με την ουσία της μεγάλης αυτής εορτής. Οι απαντήσεις που πήρα («ο βαπτισμένος Χριστός», «ένα έθιμο για να γίνεται ο διαγωνισμός, ποιος θα πιάσει τον Σταυρό», «να προστατεύονται οι ναυτικοί» κλπ) μου έδωσε τη δυνατότητα να προσεγγίσω όσο γίνεται την ουσία, χρησιμοποιώντας πολύ την παρατήρηση εικόνας και φωτογραφιών.

Η βάπτισμα του Χριστού ή αλλιώς «**Θεοφάνια**» ή αλλιώς «**Φώτα**» είναι μία **δεσποτική εορτή**, δηλαδή μία εορτή που αναφέρεται στο πρόσωπο του Χριστού.

Είναι μία μεγάλη μέρα για την ορθόδοξη χριστιανική πίστη, όχι μόνον λόγω του γεγονότος στο οποίο αναφερόμαστε, αλλά και διότι την ημέρα εκείνη γινόταν η βάπτισμα των χριστιανών που προετοιμάζονταν για το μεγάλο αυτό γεγονός της ζωής τους επί έναν ολόκληρο χρόνο. Σας θυμίζω ότι κατά τους πρώτους αιώνες της Εκκλησίας βαπτίζονταν μόνον άτομα ενήλικα, όχι νήπια. Γι' αυτό και οι ευχές της γιορτής των Θεοφανίων είναι σχεδόν ίδιες με τις ευχές που διαβάζουμε στο Μυστήριο της Βαπτίσεως.

Η Ευαγγελική περικοπή

(Ματθαίος 3, 13-17)

¹³Τότε έρχεται ο Ιησούς από τη Γαλιλαία στον Ιορδάνη, προς τον Ιωάννη για να βαφτιστεί απ' αυτόν. ¹⁴Ο Ιωάννης όμως τον εμπόδιζε λέγοντάς του: «Εγώ έχω ανάγκη να βαφτιστώ από σένα κι έρχεσαι εσύ σ' εμένα;» ¹⁵Ο Ιησούς όμως του αποκρίθηκε: «Ας τ' αφήσουμε τώρα αυτά, γιατί πρέπει να εκπληρώσουμε κι οι δυο μας ό,τι προβλέπει το σχέδιο του Θεού». Τότε ο Ιωάννης τον άφησε να βαφτιστεί. ¹⁶Βαφτίστηκε, λοιπόν, ο Ιησούς κι αμέσως βγήκε από το νερό. Κι αμέσως άνοιξαν γι' αυτόν οι ουρανοί και είδε το Πνεύμα του Θεού σαν περιστέρι να κατεβαίνει και να έρχεται πάνω του. ¹⁷Ακούστηκε τότε μια φωνή από τα ουράνια που έλεγε: «Αυτός είναι ο αγαπημένος μου Υιός, αυτός είναι ο εκλεκτός μου».

Γιατί είναι μεγάλη η εορτή των «Φώτων»; Με πολύ περιεκτικό και σαφή τρόπο μας το περιγράφει το απολυτίκιο, δηλαδή ο κεντρικός ύμνος της γιορτής:

Εν Ιορδάνη βαπτιζομένου σου Κύριε, η της Τριάδος εφανερώθη προσκύνησις· του γαρ Γεννήτορος η φωνή προσημαρτύρει σοι, αγαπητόν σε Υιόν ονομάζουσα· και το Πνεύμα εν είδει περιστεράς, εβεβαίτου του λόγου το ασφαλές. Ο επιφανείς Χριστέ ο Θεός, και τον κόσμον φωτίσας δόξα σοι.

https://www.youtube.com/watch?v=s_TLWmIzISE

Μετάφραση

**Ενώ βαπτιζόσουν Κύριε στον Ιορδάνη, αποκαλύφθηκε το μυστήριο της Αγίας Τριάδος που προσκυνούμε.
Διότι η φωνή του Ουρανίου Πατρός που σε γέννησε μαρτυρούσε για σένα ότι είσαι υιός αγαπητός Του.
Και το Άγιο Πνεύμα που εμφανίστηκε με την μορφή περιστεριού, βεβαίωσε την αλήθεια του πατρικού λόγου.
Δόξα σε σένα Ιησού Χριστέ ο Θεός που φανερώθηκες και φώτισες τον κόσμο.**

Αν παρατηρήσει κάποιος την **εικόνα** της Βαπτίσεως του Χριστού, θα θαυμάσει με πόσο απλό τρόπο περιγράφονται γεγονότα που ξεπερνάνε την ανθρώπινη λογική.

Κοιτάξτε την λίγο:

Στο μέσον της εικόνας έχουμε μία κάθετη γραμμή που ξεκινάει από τον ουρανό και καταλήγει στα πόδια του Χριστού. Μία νοητή γραμμή που ενώνει τον Πατέρα, το Άγιο Πνεύμα και τον Υιό του Θεού, τον Ιησού Χριστό. Δεν θυμίζει αυτό τον διαχωρισμό της ανθρώπινης ιστορίας σε πριν και μετά το Χρήστο;

Στον ουρανό βρίσκεται ο Πατέρας, ο οποίος δεν εμφανίζεται αλλά μόνο ακούγεται. Ο αγιογράφος με πολύ έξυπνο τρόπο περιγράφει τον ήχο σαν ένα κύκλο και ένα μισό τετράγωνο με μικρές ακτίνες ενώ υπάρχουν τέσσερις ακόμη ακτίνες οι οποίες θυμίζουν... μικρά ηχεία.

Το Άγιο Πνεύμα θυμίζει ένα **περιστέρι**, όπως ακριβώς το περιγράφει η Ευαγγελική περικοπή.

Όσο για τον ενσαρκωμένο Θεό τον Ιησού Χριστό, παρουσιάζεται ως άνθρωπος μπαίνει ολόκληρος **μέσα στο νερό** και συγχρόνως αναδύεται από αυτό συμβολίζοντας τα όσα θα πούμε στη συνέχεια.

Δεξιά σε μία στάση ταπείνωσης ο Ιωάννης ο Πρόδρομος τον βαπτίζει ενώ δεξιά ο αγιογράφος κάνει ορατές τις αόρατες δυνάμεις οι οποίες συμβολίζονται από τις μορφές των αγγέλων.

Οι βράχοι και ουρανός λάμπουν από την εμφάνισή της Αγίας Τριάδος. Η μορφή του Χριστού μοιάζει σαν να απειλείται από τα δυο βουνά ή σαν ο Χριστός να ανοίγει έναν δρόμο στον φλοιό της γης και να φτάσει στα έγκατα του, εκεί που όλοι οι αρχαίοι λαοί πίστευαν πως βρίσκεται ο Άδης.

Τρία είναι τα βασικά θέματα της γιορτής:

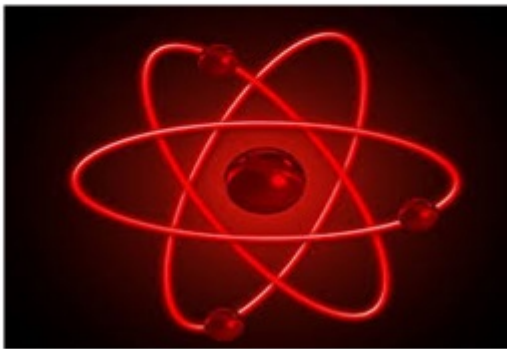
Το πρώτο είναι η εμφάνιση της Αγίας Τριάδος. Κατά την χριστιανική πίστη, ο Θεός είναι ένας στην ουσία του αλλά τρεις στους διαφορετικούς τρόπους που αυτή η ουσία γίνεται γνωστή στους ανθρώπους. Το να εξηγήσει κάποιος αυτό το γεγονός ή γιατί επιλέγει ο Θεός να αποκαλυφθεί έτσι στους ανθρώπους είναι κάτι που η ανθρώπινη λογική δεν μπορεί να το προσεγγίσει. Μπορεί όμως να βγάλει χρήσιμα συμπεράσματα.

Ο Θεός δεν είναι μία μονάδα η οποία κάποια στιγμή αποφάσισε να βγει από τη μοναξιά του και να αγαπήσει τους ανθρώπους. Ο Θεός είναι **τρία πρόσωπα** ευρισκόμενα σε απόλυτη ενότητα, τρία πρόσωπα τα οποία τα συνδέει και ένας στενότερος αγαπητικός δεσμός, όπως παρουσιάζεται στην **εικόνα των τριών αγγέλων**. Αν παρατηρήσει κάποιος τα πρόσωπα της εικόνας που είναι γνωστή ως «**η φιλοξενία του Αβραάμ**» θα δει τον τρόπο με τον οποίον τα βλέμματά τους δημιουργούν έναν κύκλο ενότητας και απόλυτης συμφωνίας.

Ο Θεός δεν αγαπά απλώς, ο Θεός **είναι αγάπη**, η οποία δημιουργεί τον κόσμο και τους ανθρώπους και διαποτίζει όλα τα πλάσματα με την ενέργεια της, αυτήν που είναι το Άγιο Πνεύμα. Η **εικόνα του ατόμου** που μοιάζει να είναι ενιαίο η σωματίδιο όμως μέσα του να δημιουργούν μία εκπληκτική ενέργεια, την ατομική ενέργεια, μπορεί να αποτελέσει μία απεικόνιση του τι θέλει να εκφράσει η διδασκαλία της Αγίας Τριάδος.

Το άτομο φαίνεται ένα, μέσα του
όμως περιέχει σχέσεις με απίστευτη
ενέργεια

Αν θελήσει κανείς να φέρει την αλήθεια αυτή πιο κοντά στα ανθρώπινα, θα έβλεπε πως όλοι οι άνθρωποι ανήκουν στην ίδια φύση, την ανθρώπινη φύση, και συγχρόνως έχουν διαφορετικά πρόσωπα και ο καθένας τα δικά του ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Αν θυμόμασταν συχνότερα ότι όλοι οι άνθρωποι είμαστε φτιαγμένοι από την ίδια ύλη, ίσως δυσκολότερα θα ασχολιόμασταν με τις διαφορές των χαρακτηριστικών μας και θα αναζητούσαμε την αδελφοσύνη μεταξύ μας.

Δεύτερο στοιχείο είναι το νερό. Το νερό που είναι πηγή ζωής για όλη τη δημιουργία. Αυτό το βασικό στοιχείο της ζωής έρχεται ο Χριστός να το εξηγήσει με την παρουσία του και να το μετατρέψει σύμβολο ζωής. Συγχρόνως, το νερό είναι και δύναμη θανάτου όπως συνέβη και τον κατακλυσμό του Νώε. Το νερό κάποτε κλήθηκε να θάψει τη ζωή, για αυτό και η βάπτισμα του Χριστού θυμίζει την ταφή του αλλά και την ανάστασή του την ώρα που βγαίνει από το νερό βαπτισμένος.

Το νερό

Και κάτι τρίτο:

Η φωνή του Πατέρα που αναγνωρίζει και τόσο πολύ επαινεί τον αγαπημένο του Γιο, δεν αφορά μόνο το Χρήστο. Ο Υιός του Θεού είναι ντυμένος με την ανθρώπινη φύση και **ο έπαινος του Θεού Πατέρα αφορά έτσι όλους τους ανθρώπους και τον καθένα προσωπικά.** Με τη βάπτιση του Χριστού ο καθένας, ξεχωριστά, ακούει αυτή την πατρική αγάπη για όλους μας τους γιους και τις κόρες του ουράνιου Πατέρα και μαθαίνει πώς έχει πλαστεί από έναν Θεό αγάπης και η αγάπη αυτή δεν τον εγκαταλείπει ποτέ, φτάνει εκείνος να το θελήσει και να μην διακόψει τη σχέση του ή τη σχέση της μαζί Του.

Η δική μας Βάπτισμα

Αυτό είναι και **το δικό μας Βάπτισμα**: Όταν βαπτιστήκαμε μέσα στην κολυμπήθρα, κάναμε τη βάπτισμα του Χριστού δική μας, προσωπική μας υπόθεση. Βυθιστήκαμε τρεις φορές στο νερό και το νερό μας κάλυψε ολόκληρους σαν μία προειδοποίηση πώς ο θάνατος είναι εδώ, παρών. Τρεις φορές όμως βρεθήκαμε έξω από το νερό ακολουθώντας τον βαπτισμένο Χριστό στη νίκη Του επί του θανάτου. το βάπτισμα είναι απαλλαγή από το τραύμα του θανάτου που δέχτηκε ο άνθρωπος με το προπατορικό αμάρτημα. Το σκοτάδι του θανάτου δεν τον αγγίζει πια. Την ημέρα των Φώτων, η ανθρώπινη ζωή, η δική μας ζωή, ξαναγίνεται ολόφωτη, όπως δημιουργήθηκε και εκείνος που θα μείνει πιστός στη σχέση με το Χριστό θα τον ακολουθήσει στην αιωνιότητα.

Με βάση όλα αυτά, ελάτε να απαντήσετε με λίγα λόγια ουσίας σε πέντε βασικά ερωτήματα:

1. Ποιες είναι οι βασικές αλήθειες της εορτής των Θεοφανίων και με ποιο τρόπο παρουσιάζονται στην εικόνα της βαπτίσεως του Χριστού;
2. Ποιος είναι ο διπλός χαρακτήρας του νερού και πώς σχετίζεται με το πρόσωπο του Χριστού.
3. Πώς συνδέεται το προσωπικό μας βάπτισμα με τη βάπτισμα του Χριστού;
4. Τι μήνυμα κρύβεται για μας τους ανθρώπους πίσω από το δόγμα της Αγίας Τριάδος;
5. Τι έρχεται να μας παρουσιάσει έστω και αμυδρά η εικόνα των σωματιδίων μέσα στο άτομο σχετικά με το δόγμα της Αγίας Τριάδος;

Έχετε και πέντε εικόνες τις οποίες θα ήθελα να αντιστοιχίσετε στις πέντε ερωτήσεις.

Σας παρακαλώ έχετε στείλει τις απαντήσεις σας στο teams μέσα στην επόμενη εβδομάδα. Όπως είπαμε και την ώρα του μαθήματος, αυτή η εργασία θα είναι η πιο βασική πηγή αξιολόγηση σας για το πρώτο τετράμηνο. Σας στέλνω και ένα βοηθητικό κείμενο που μπορεί να σας βοηθήσει.

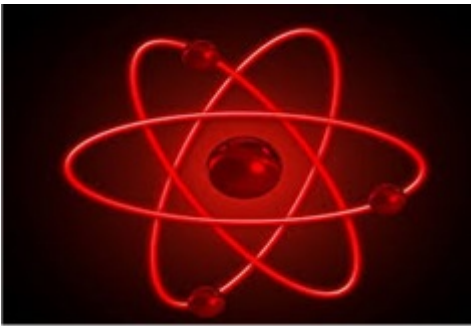
Η Τριάδα ως αγάπη

Φτιαγμένοι κατ' εικόνα του Τριαδικού Θεού, οι άνθρωποι καλούνται να αναπαράγουν στη γη το μυστήριο της αμοιβαίας αγάπης που η Τριάδα βιώνει στον ουρανό... Κάθε κοινωνική μονάδα, η οικογένεια, το σχολείο, το εργοστάσιο, η ενορία, πρέπει να γίνει μια εικόνα της Τριάδος. Επειδή ξέρουμε ότι ο Θεός είναι τρεις σε ένα, ο καθένας μας είναι ταγμένος να ζει με θυσία μέσα στον άλλο και για τον άλλο. Ο καθένας είναι ταγμένος αμετάκλητα σε μια ζωή πρακτικής υπηρεσίας, ενεργητικής συμπάθειας. Η πίστη μας στην Τριάδα μάς υποχρεώνει να παλεύουμε σε κάθε επίπεδο, από το αυστηρό προσωπικό ως το καλύτερα οργανωμένο, αντίθετα σ' όλες τις μορφές καταπίεσης, αδικίας και εκμετάλλευσης.

Κάλλιστος Ware, *Ο ορθόδοξος δρόμος*

Ως δραστηριότητα: Ακολουθία εικόνων

- Δίνουμε στα παιδιά τις πέντε φωτογραφίες του power point και τα καλούμε να τις εντάξουν σε ένα αφήγημα με τον λόγο βασισμένο σε όσα είπαμε, ώστε το τέλος της αφήγησης να μπορεί να συνδεθεί με την αρχή.

• Τους δίνουμε επίσης και τις βασικές σκέψεις του μαθήματος ανακατωμένες κα τους ζητούμε να τις τοποθετήσουν ως λεζάντα στις φωτογραφίες:

1. Τα Θεοφάνεια αποτελούν την αποκάλυψη του Τριαδικού Θεού.
2. Ο Θεός είναι αγάπη.
3. Το νερό αποτελεί στοιχείο ζωής αλλά και σύμβολο θανάτου.
4. Γινόμαστε παιδιά Θεού.
5. Το νερό είναι πηγή καθαρισμού.